

Sygn. akt. I C 12/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2013r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Izabela Baca

Protokolant: Małgorzata Wąchała

po rozpoznaniu w dniu 6 grudnia 2013r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództw M. P. i P. S. (1)

przeciwko E. S.

o zachówek

I. zasądza od pozwanej E. S. na rzecz powódki M. P. kwotę 13842zł (trzydzieści tysięcy osiemset czterdzieści dwa złote) z ustawowymi odsetkami od dnia 19 lipca 2012r. do dnia 19 grudnia 2013r;

II. umarza postępowanie co do żądania powódki zasądzenia kwoty 110.000zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30 grudnia 2011r. do dnia zapłaty;

III. zasądzoną w punkcie I kwotę 13842zł rozkłada na 25 rat, przy czym pierwsza rata w wysokości 502zł, raty od 2-giej do 24-tej w kwocie po 580zł, zaś ostatnia rata w wysokości odsetek zasądzonych w punkcie I wyroku, płatne do 20-go dnia każdego miesiąca począwszy od 20 stycznia 2014r, odnośnie rat od pierwszej do 24-tej z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności tych rat, liczonymi od poszczególnych rat od dnia następnego po terminie ich płatności do dnia zapłaty;

IV. oddala w pozostałym zakresie powództwo M. P.;

V. zasądza od pozwanej E. S. na rzecz powoda P. S. (1) kwotę 13842zł (trzydzieści tysięcy osiemset czterdzieści dwa złote) z ustawowymi odsetkami od dnia 19 lipca 2012r. do dnia 19 grudnia 2013r;

VI. umarza postępowanie co do żądania powoda zasądzenia kwoty 110.000zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30 grudnia 2011r. do dnia zapłaty;

VII. zasądzoną w punkcie V kwotę 13842zł rozkłada na 25 rat, przy czym pierwsza rata w wysokości 502zł, raty od 2-giej do 24-tej w kwocie po 580zł, zaś ostatnia rata w wysokości odsetek zasądzonych w punkcie V wyroku, płatne do 20-go dnia każdego miesiąca począwszy od 20 stycznia 2014r, odnośnie rat od pierwszej do 24-tej z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności tych rat, liczonymi od poszczególnych rat od dnia następnego po terminie ich płatności do dnia zapłaty;

VIII. oddala w pozostałym zakresie powództwo P. S. (1);

IX. zasądza od powodów na rzecz pozwanej kwotę po 1708zł 50gr tytułem kosztów procesu;

X. nie obciąża powodów kwotami po 1396zł 71gr na poczet wydatków na wynagrodzenie biegłego sądowego oraz po 6250zł tytułem opłat od pozwu.

Sygn. akt I C 12/12

UZASADNIENIE

Powodowie M. P. i P. S. (1) wnieśli o zasądzenie od pozwanej E. S. kwoty po 125.000zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu wskazali, że prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Śródmieścia Wydziału IX Cywilnego z dnia 28 maja 2010 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt IX Ns 33/09, spadek po zmarłym M. S. (1) nabyła w całości na podstawie testamentu E. S.. Powodowie wskazali, że są dziećmi spadkodawcy, a zatem uprawnionymi do zachowku w wysokości 1/2 wartości udziału spadkowego, który by im przysługiwał, gdyby doszło do dziedziczenia ustawowego. Podali, że w skład spadku po ich ojcu wchodzi lokal mieszkalny nr (...), położony we W. przy ul. (...) o wartości 400.000zł. Stwierdzili, że w czasie małżeństwa z pozwaną spadkodawca uczynił na jej rzecz dwie darowizny, pierwszą w dniu 3 lutego 2004r, na mocy której ojciec powodów darował pozwanej nieruchomości położoną we wsi B., Gminie W., działkę nr (...) o powierzchni 0,0347 ha i wartości 275.000 zł, a następną dnia 20 października 2007r, na podstawie której otrzymała ona nieruchomość położoną we wsi B., Gminie W., działkę nr (...) o powierzchni 0,0329 ha i wartości 75.000 zł. Powodowie podnieśli, że wartość przedmiotu darowizny określili zgodnie z przepisem art. 995 k.c. Wskazali, iż skoro wartość spadku po doliczeniu darowizn wynosi 750.000 zł, to w przypadku dziedziczenia na podstawie ustawy każdemu z powodów i pozwanej przypadałoby po 1/3 części spadku, a zatem zachówek należny każdemu z powodów to 125.000 zł.

W odpowiedzi na pozew pozwana E. S. wniosła o oddalenie powództwa ponad kwotę 11.266 zł w stosunku do każdego z powodów oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 3417zł. Podniosła, że wbrew twierdzeniom powodów mieszkanie położone we W. przy ul. (...) nie wchodzi w skład spadku po M. S. (1), stanowi ono bowiem własność Gminy W., zaś pozwana jest jedynie jego najemcą. Odnosząc się do wartości działek stanowiących przedmiot darowizn, pozwana stwierdziła, że ich wartość została znacznie przez powodów zawyżona. Podniosła, że w czasie zawierania umów darowizn działka nr (...) była zabudowana szopą, przeznaczoną do rozbiórki i jej wartość wynosiła 8676 zł, zaś druga działka nr (...) wyceniona została na kwotę 8255zł, a wartości te nie były kwestionowane przez Urząd Skarbowy. Pozwana wskazała nadto, że nieruchomości te nie są działkami budowlanymi, lecz rekreacyjnymi. Według pozwanej obecna cena 1m² powierzchni tego typu działek w miejscu ich położenia kształtuje się na poziomie 100zł. Z uwagi na powyższe pozwana oświadczyła, że uznaje żądanie powodów w części co do kwoty po 11266zł na rzecz każdego z nich.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 3 lutego 2004 roku M. S. (1) zawarł z pozwaną E. S. umowę darowizny nieruchomości gruntowej, działki nr (...) o powierzchni 0,0347 ha, zabudowanej szopą, przeznaczoną do rozbiórki, dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Lesznie Wydział VI Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) – okoliczność niesporna (nadto wypis aktu notarialnego - umowy darowizny z dnia 3.02.2004r. - k. 26 akt Sądu Rejonowego dla Wrocławia - Śródmieścia o sygn. IX Ns 33/09).

Kolejną umowę darowizny M. S. (1) zawarł z pozwaną E. S. w dniu 29 października 2007r. Na mocy tej umowy darował on pozwanej nieruchomość gruntową, działkę nr (...) o powierzchni 0,0329 ha, położoną w miejscowości B., w Gminie W., dla której Sąd Rejonowy w Lesznie Wydział VI Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o (...). – okoliczność niesporna (nadto wypis aktu notarialnego umowy darowizny z dnia 29.10.2007r. - k. 26 akt Sądu Rejonowego dla Wrocławia - Śródmieścia o sygn. IX Ns 33/09).

Obecna wartość tych nieruchomości według ich stanu w chwili zawarcia umów darowizny wynosi: co do działki nr (...) 43.375zł, a działki nr (...) 39.677zł. Działki te przeznaczona są pod zabudowę letniskową. Mają bezpośredni dostęp do drogi publicznej. Położone są w pobliżu jeziora i lasu.

Dowód: opinia biegłego sądowego R. B. – k. 164-190.

W chwili śmierci spadkodawca wraz z pozwaną był najemcą lokalu mieszkalnego nr (...)położonego we W.przy u. (...)(...)

Dowód: umowa najmu z dnia 18.03.1998r. - k. 111 - 112.

Spadkodawca M. S. (1)zmarł w dniu (...). W chwili śmierci był żonaty z pozwaną E. S.. Miał dwoje dzieci: P. S. (1)i M. P..

Dowód: odpis skrócony aktu zgonu M. S. (1) – k. 3 akt Sądu Rejonowego dla Wrocławia - Śródmieścia o sygn. IX Ns 33/09,

odpis skrócony aktu urodzenia P. S. (1) – k. 3 ww akt Sądu Rejonowego dla Wrocławia Śródmieścia,

odpis skrócony aktu małżeństwa J. P. i M. S. (2) – k. 3 ww akt Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Śródmieścia.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 28 maja 2010 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt IX Ns 33/09, Sąd Rejonowy dla Wrocławia - Śródmieścia Wydział IX Cywilny stwierdził, że spadek po M. S. (1) na podstawie testamentu notarialnego z dnia

4 października 2007 roku nabyła wprost żona E. S. w całości.

Dowód: postanowienie z dnia 28.05.2010r. – k. 189 ww akt Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Śródmieścia.

Pismem z dnia 19.06.2010r, przesłanym dnia 16.06.2010r, pełnomocnik powodów zwróciła się do pozwanej z propozycją podjęcia rozmów w przedmiocie wysokości i terminu zapłaty przez nią zachowków.

Dowód: pismo z dnia 19.06.2010r. wraz z potwierdzeniem nadania - k. 36.

Powódka M. P. jest wdową. Zatrudniona jest na stanowisku technika RTG. Z tego tytułu uzyskuje wynagrodzenie w kwocie 1500zł netto miesięcznie. Jest właścicielką nieruchomości, zabudowanej domem jednorodzinny. Zamieszkuje z nią córka, która otrzymuje rentę rodzinną w kwocie 713zł netto miesięcznie.

Dowód: przesłuchanie powódki M. P. - k. 217 (00:13:32, 00:14:38).

Powód P. S. (1) jest taksówkarzem, z tego tytułu uzyskuje dochód w kwocie ok. 2000zł miesięcznie. Jego żona otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 2100zł miesięcznie.

Dowód: przesłuchanie pozwanego P. S. (2) - k. 217 -218 (00:16:58, 00:17:43).

Pozwana E. S. otrzymuje emeryturę w kwocie 1026zł netto miesięcznie. Nie ma oszczędności, ani innego majątku poza darowanymi jej przez spadkodawcę nieruchomościami.

Dowód: przesłuchanie pozwanej E. S. - k. 218 (00:20:21, 00:21:23).

Przy tak poczynionych ustaleniach faktycznych Sąd zważył, co następuje:

Powództwo częściowo zasługiwało na uwzględnienie.

Dokonując ustaleń faktycznych, Sąd oparł się na dokumentach złożonych w niniejszej sprawie oraz znajdujących się w aktach Sądu Rejonowego dla Wrocławia Śródmieścia o sygn. IX Ns 33/09, a także na przesłuchaniu stron, a to celem

ustalenia ich dochodów oraz sytuacji majątkowej w związku z wnioskiem pozwanej o rozłożenie zasądzonej kwoty na raty.

Zgodnie z przepisem art. 991 kc powodom jako dzieciom spadkodawcy przysługuje zachowek w wysokości połowy wartości udziału spadkowego, który by im przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, tj. 1/6 udziału w spadku. Do dziedziczenia z ustawy powołani byłiby bowiem powodowie jako dzieci M. S. (1) oraz jego żona - pozwana E. S. w 1/3 części każde z nich.

W toku procesu nie ustalono, by w skład spadku po M. S. (1) wchodziły jakiegokolwiek aktywa. Wbrew twierdzeniom powodów ich ojciec nie był właścicielem lokalu mieszkalnego nr (...), położonego we W. przy ul. (...). W chwili śmierci spadkodawca był bowiem wraz z pozwaną na podstawie umowy z dnia 18.03.1998r. jego najemcą. Prawo najmu nie podlega zaś dziedziczeniu (art. 922§2 kc w związku z art. 691§ 1 i 3 kc). Z chwilą śmierci męża, to pozwana jest jedynym najemcą tegoż lokalu (art. 691§5 kc).

W niniejszej sprawie spadkodawca w dniach 3 lutego 2004r i 29 października 2007r. zawarł z pozwaną umowy darowizny wskazanych nieruchomości gruntowych, co było między stronami niesporne. Spór dotyczył jednak wartości tych nieruchomości. Ostatecznie wartość ta została ustalona przez biegłego sądowego R. B., a strony w wyznaczonym im terminie nie wniosły do zarzutów do sporządzonej przez niego opinii.

Na podstawie art. 993 kc przy obliczaniu zachowku należało uwzględnić darowizny dokonane przez ojca powodów na rzecz pozwanej. Ustalając wysokość zachowku, Sąd miał przy tym na względzie przepisy art. 991kc i nast. oraz art. 922kc. Przy obliczaniu wysokości zachowku należy ustalić czystą wartość spadku. W chwili śmierci M. S. (1) spadek po nim nie obejmował jednak żadnych aktywów, jednak przy obliczaniu zachowku należnego powodom Sąd wziął pod uwagę wartość powyższych darowizn. Obliczenie zachowku nastąpiło na podstawie wartości ww darowizn według cen z daty orzekania o tym roszczeniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4.07.2012r, I CSK 599/11, Lex nr 1218157). Obecna wartość tych nieruchomości wynosi: co do działki nr (...) 43.375zł, a działki nr (...) 39.677zł.

Sąd dla potrzeb ustalenia wysokości zachowku przyjął więc wartość darowizn w łącznej kwocie 83.052 (43.375zł + 39.677zł), a zatem zachowek należny każdemu z powodów wynosi 13842zł (1/6 z 83.062zł). Ostatecznie pełnomocnik pozwanej na rozprawie dnia 6.12.2013r. oświadczył, iż uznaje powództwa co do tych kwot.

Mając powyższe na względzie na podstawie art. 991§1kc Sąd zasądził od pozwanego na rzecz każdego z powodów tytułem zachowku kwotę po 13842zł.

Ponieważ powodowie na rozprawie dnia 6.12.2013r. cofnęli pozew co do kwoty 110.000zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, tj. od dnia 30.12.2011r, zrzekając się roszczeń w tym zakresie, Sąd na podstawie art. 355 kpc w związku z art. 203§1 kpc w punktach II i VI sentencji wyroku umorzył postępowanie co do tych żądań.

Sąd przyjął, iż roszczenie o zachowek staje się wymagalne według zasad wskazanych w art. 455kc. Natura prawna długu z tytułu zachowku nie różni się bowiem zasadniczo od innych długów spadkowych, a zatem jego wymagalność wynika z zasad ogólnych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 17.02.2013r, I ACa 1156/12, Lez nr 1289499, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7.06.2013r, I ACa 183/13, Lex nr 1342243). Powodowie przed wytoczeniem powództwa zwrócili się do pozwanej jedynie o ugodowe rozstrzygnięcie sporu. Nie wykazali, by przed doręczeniem odpisu pozwu wzywali pozwaną do zapłaty konkretnych kwot, tytułem należnych im zachowków. Należy zatem przyjąć, iż do zapłaty zachowków pozwana została wezwana z chwilą doręczenia jej odpisów pozwu, tj. dnia 11.07.2012r. (k.103). Nie spełniając świadczeń niezwłocznie, a zatem w terminie 7 dni, do dnia 18.07.2012r, z dniem 19.07.2012r. pozostawała w opóźnieniu w ich zapłacie i od tego dnia na podstawie art. 481§1 kc w związku z art. 455 kc zobowiązana jest do zapłaty odsetek ustawowych.

Pozwana wniosła o rozłożenie dochodzonej pozvem kwoty na raty. W myśl art.320kpc w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie. Rozłożenie świadczenia na raty może zatem nastąpić w szczególnie uzasadnionych przypadkach, tzn. w sytuacjach, w których ze względu na stan majątkowy,

rodzinny czy zdrowotny spełnienie zasądzonego świadczenia byłoby dla dłużnika niemożliwe do wykonania lub też bardzo utrudnione. Regulacja art. 320 kpc ma na celu umożliwienie pozwanemu wykonania świadczenia objętego wyrokiem w sposób dobrowolny, unikając w ten sposób skierowania sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego. Zdaniem Sądu sytuacja pozwanej przemawia za zastosowaniem powołanego przepisu. Jak ustalono pozwana obecnie utrzymuje się z emerytury, uzyskując z tego tytułu dochód w kwocie 1026zł netto miesięcznie. Nie posiada innego majątku poza darowanymi jej przez spadkodawcę nieruchomościami. Sąd uznał jednak, iż niezasadne byłoby rozłożenie zasądzonego świadczenia na 36 rat. Należało bowiem uwzględnić także interes wierzycieli - powodów i ich sytuację majątkową oraz dochody. Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, Sąd rozłożył zasądzone na rzecz powodów świadczenia w wysokości po 13842zł na 25 rat, przy czym pierwsza rata w kwocie 502zł, raty od 2 do 24 po 580zł, a ostatnia rata obejmuje odsetki ustawowe zasądzone od należności głównych, płatne do 20 -go dnia każdego miesiąca, począwszy od dnia 20 stycznia 2014r.

Rozkładając zasądzone świadczenie na raty, Sąd uwzględnił przy tym żądania powodów zasądzenia na ich rzecz odsetek ustawowych za okres od dnia wniesienia powództwa do dnia wydania wyroku, przy czym powodom nie przysługują dalsze odsetki od poszczególnych rat za okres od daty wydania wyroku do daty płatności tych rat (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22.09.1970r, III PZP 11/70, OSNC 1971/4/61). W razie opóźnienia w płatności poszczególnych rat powodowie są uprawnieni do żądania dalszych odsetek od należności głównej, stąd odsetki za opóźnienie zasądzone zostały od rat od 1-ej do 24-tej, ostatnia rata obejmuje bowiem skapitalizowane odsetki.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 100 zd. 2 kpc, w myśl którego sąd może włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów procesu, jeżeli jej przeciwnik uległ jedynie co do nieznaczącej części swego żądania. Pozwana uległa jedynie co do ok. 11% żądań pozwu. Sąd miał przy tym na względzie kwoty pierwotnie żądane przez powodów, gdyż po cofnięciu częściowym pozwu, pełnomocnik pozwanej wniósł o przyznanie kosztów procesu także w tym zakresie. Pozwana żądała zaś zasądzenia kosztów procesu w kwocie 3417zł, obejmujących 3400zł wynagrodzenia pełnomocnika procesowego (przy stawce minimalnej 3600zł) oraz 17zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Każdy z powodów powinien zatem zwrócić jej koszty procesu w kwocie po 1708zł 50gr. Okoliczność, iż powodowie dopiero w toku procesu powzięli wiadomość, iż spadkodawcy przysługiwało do lokalu mieszkalnego, który zajmował, jedynie prawo najmu, nie pozwala na zastosowanie w sprawie art. 102 kpc, o co wnosili powodowie. Powinni oni bowiem przed wytoczeniem powództw ustalić skład spadku po swoim ojcu, a zwłaszcza, jaki tytuł prawny przysługiwał mu do ww lokalu. Pozwana zaś z chwilą doręczenia jej odpisu pozwu - celem ochrony jej praw - ustanowiła pełnomocnika procesowego, co wiąże się z koniecznością poniesienia kosztów jego wynagrodzenia. Niezasadne byłoby obciążanie pozwanej tymi kosztami z tej przyczyny, iż powodowie mylnie ustalili wartość należnego im zachowku.

Powodowie w niniejszej sprawie byli zwolnieni od kosztów sądowych. Uwzględniając sytuację majątkową powodów oraz wysokość zasądzonych na ich rzecz zachowków, na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w związku z art. 100 zd.2 kpc, Sąd nie obciążył powodów kwotą po 1396zł 71gr tytułem wydatków na wynagrodzenie biegłego sądowego i kwotą po 6250zł tytułem opłaty od pozwu.

z. 1. (...)

2. (...)

3. (...)

2014.01.13